

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > פרשת השבוע תשסה 005 חיי שרה

פרשת השבוע תשסה 005 חיי שרה

שינוי והשתוות

א

גילוי ב"שני חיי שרה" של שני הפכים בבת אחת: שעל אף ה'שינוי' שבכל 'שנה' ו'שנה', יש השתוות- כולן 'שוין' לטובה.

"ויהיו חיי שרה, מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים, שני חיי שרה" (כג, א).

מפרש רש"י: "ויהיו חיי שרה" וכו'- לכך נכתב שנה בכל כלל וכלל, לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו: בת ק' כבת כ'- לחטא, מה בת כ' לא חטאה שהרי אינה בת עונשין אף בת ק' בלא חטא, ובת כ' כבת ז'- ליופי. 'שני חיי שרה'- כולן שוין לטובה".

בעצם, מה שמתגלה ברש"י כאן, שמחד- 'שנה' זהו מלשון 'שינוי', כל שנה ושנה היא שונה, שהרי אין אחת דומה לחברתה, לא כל העיתות שוות, ובעצם כל נקודה יש בה שוני, ומאידך- שבשוני עצמו יש השתוות, "שני חיי שרה כולן שוין לטובה", כלומר, אף בדבר שהוא 'שנה' שיש בו 'שינוי'- מתגלה בו נקודת ההשתוות, כולן 'שוין' לטובה.

אלא, ששתי פנים לצורת ההשתוות: בת ק'- כבת כ', ובת כ'- כבת ז'. כלומר, נקודת ההשתוות כאן היא אינה השתוות גמורה, אלא היא רק ביחס מסוים, מה בת כ' אינה בת 'עונשין'- אף בת ק', ומה בת ז' ל'יופי'- אף בת כ', הרי שגילוי השתוות כאן הינו: בפן של 'חטאים' ובפן של 'יופי'. ובשתי הנקודות הללו- לא היה שינוי! ואף על פי שעברה עוד 'שנה' ועוד 'שנה', כלומר עוד 'שינוי' ועוד 'שינוי', מכל מקום בנקודות הללו לא חל שינוי, יתר על כן "שני חיי שרה- כולן שוין לטובה", היתה כאן נקודה של השתוות כללית שהכל טוב!!

מתברר א"כ כאן עומק: שב"שני חיי שרה" מתגלה הנקודה של שני הפכים בבת אחת, שמחד- זהו שנה מלשון שינוי, ומאידך- שאין שינוי!!

(א) גילוי ב"שני חיי שרה" של שני הפכים בבת אחת: שעל אף ה'שינוי' שבכל 'שנה' ו'שנה', יש השתוות- כולן 'שוין' לטובה. *
(ב) "יודע ה' ימי תמימים" שלמות שאין בה חסרון- לא רק ב'מעשיהם' של צדיקים, אלא גם בנקודת ה'שינוי' שבהם. * הגילוי לזה: בו ביום שנולדים- בו מתים. לומר: שאין צורך בפעולת הנברא, כי הקב"ה הוא השלם, וממילא אין צורך בנברא. * זהו עומק סוד הגילוי שדוד המלך היה נפל.

ב

איתא בחז"ל (ע' בר"ר ריש חיי שרה): "יודע ה' ימי תמימים"- כשם שמעשיהם תמימים, כך שנותיהם תמימים.

עומק הדברים.

ענין התמימות- זהו שהדבר שלם בלי חסרון. מה שאין כן ענין ה'שינוי', כאשר אומרים על דבר אחד שהוא 'שונה' מהשני- זהו מחמת שיש 'חסר' בדבר אחד, שמה שיש בזה אין בזה, כלומר שבדבר אחד יש חסר ואילו בשני יש את נקודת ההשלמה לחסר שנמצא בראשון, נמצא שאין כאן תמימות, אין כאן שלמות.

כאשר א"כ אומרים "מעשיהם של צדיקים תמימים"- זוהי אותה נקודה שיש בה שלמות, שאין בה חסר, ו"כך שנותיהם תמימים" כלומר- נקודת ה'שינוי' שבהם, גם בה אין חסר. ה'מעשים'- הם מעשים כאלו שאין בהם חסר, וגם ה'שינוי'- זהו שינוי שאין בו חסר.

"יודע ה' ימי תמימים", עוד לשון יש בחז"ל (ע' ראש השנה יא ע"א): "... מלמד שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש, שנאמר 'את מספר ימיך אמלא'", כמו אצל משה רבנו, שנולד ב' באדר ומת ב' באדר (קידושין לח ע"א).

מהו ענין "יודע ה' ימי תמימים" שלכן ממלא שנותיהם של צדיקים, שבאותו יום בו נולדו בו מסיימים הם את חייהם?

עומק הדברים.

כאשר כביכול מסתכלים מצד תפיסת ה'יש'- אז יש בנין, יש ראשית ויש אחרית. כאשר אדם בונה בנין לדוגמא- הוא מתחיל מהיסודות, מהקרקע, ומסיים בקומה בה הוא גומר לבנות. נמצא, שהוא התחיל בראשית וסיים באחרית, הנקודה אשר ממנה יצא לא בה מסיים, אדרבא האחרית רחוקה היא מהראשית.

אבל כאשר מסתכלים מצד תפיסת ה'אין', כלומר שהאדם מבין שתכלית החיים היא לגלות ש"אפס זולתו", לגלות שהאדם לא פועל כלום ולא עושה כלום, לגלות שהאדם הוא אפס- נמצא, ש'באותה' הנקודה בה הוא מתחיל- שם הוא מסיים! כלומר, נקודת ההתחלה זהו "דע מאין באת?- מטיפה סרוחה" (אבות ג, א) שהוא מגיע מכלום, והאחרית היא "ולאן אתה הולך?- למקום עפר רימה ותולעה" לחזור בחזרה לאפס!...

זה הסוד שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים שיהיו מיום ליום, כלומר, כביכול אומרים לאדם: אותו יום בו נולדת- בו סיימת את החיים, לא עשית כלום כל החיים!!

זהו גופא גילוי החיים, לגלות: ש"אין עוד מלבדו", והקב"ה- הוא הפועל ועושה כרצונו, והנברא- 'אין צורך' בו כביכול, והוא לא מסייע. וכל העבודה היא לגלות: ש'אין צורך' בנבראים אלא בו יתברך!

זהו עומק הענין שהקב"ה "ממלא שנותיהם של צדיקים": כי ה'צדיק' הוא תמים ושלם באותה הנקודה, כי הוא מבין ש'הקב"ה' הוא שלם, ואם הקב"ה שלם אז 'אין צורך' בפעולת מעשה הנבראים, ואם אין צורך בפעולת מעשה הנבראים נמצא שהנברא לא נצרך! זה נקרא- שבאותו רגע שהוא נולד הוא כבר מת, אין כאן קיום...

זה הסוד שדוד המלך, שהוא שורש מלכא משיחא, היה נפל. כי נפל, זהו גילוי האין, דבר שאין לו מקום, אין לו מציאות ואין צורך בו. דוד המלך באמת, אין לו מציאות של חיות, וזה גופא סוד גילוי ה"אין עוד מלבדו" שמשיח מגלה: שאין תפיסה, אין חלות, אין אחיזה!

ומה שמצינו שדוד המלך קיבל שבעים שנה מאדה"ר- הוא קיבל אותן 'לאחר' שחטא אדה"ר!! כי בשביל לגלות שאפס זולתו, אז היתה כאן מציאות של תפיסה ומציאות של חיות.

אבל באמת, אילו אדה"ר לא היה חוטא, אז הוא היה נכנס מיד ליום שכולו שבת ומנוחה, וכמובן שדוד המלך לא היה מקבל שבעים שנה אלא הכל היו חיים לנצח. אז היה מיד הגילוי של אחרית הימים שאפס זולתו, ולא היה 'נצרך' הגילוי שדוד המלך יהיה נפל, כי אדה"ר מצד 'עצמו' היה מגלה שאין קיום ומציאות לנבראים אלא הם נכללים בו יתברך!...

אבל עד כמה שהיה חטא אדה"ר בעץ הדעת, שהיא אחיזה ביש כפי שבורר כבר בארוכה, מכח כך מגיע המהלך שדוד המלך

מקבל שבעים שנה מחטא אדה"ר, כדי לברר ולגלות: שיש נברא שאין לו מציאות, יש נברא שמצד השורש שלו אין לו חיות ולא קיבל חיים מעולם!

יש חיה ויש יחידה, ודוד המלך שזה גילוי משיח שהוא גילוי היחידה- אין לו חיה [כלומר שהיא נכללת ביחידה], אין לו חיים, אין לו מציאות, אלא הוא נכלל בו יתברך, וממילא אין לו "שנות חיים". מצד המציאות העצמית שלו הוא רק נפל שאין לו קיום, תפיסה ואחיזה, שכל מציאותו אינה אלא לגלות- שאין זולתו ואפס בלתו, וממילא מצד עצמו אין לו קיום, אין לו חיות, אין לו שורש לחיות, יש לו רק מציאות של גילוי ה"אין עוד מלבדו".

זו המציאות שימיהן של צדיקים מלאים, כלומר- שהימים נכללים.

ג

זהו סוד מיתת שרה אמנו.

שרה הרי בקשה כביכול מאברהם אבינו להכניס את הגר, "ותאמר שרי אל אברם, הנה נא עצרני ה' מלדת, בא נא אל שפחתי אולי אֶבְנֶה ממנה" (לך לך טז, ב), ולאחר מכן היא זכתה לפרי בטן שזהו יצחק. בעצם, יצחק הוא היה עיקר החיות דילה, זמן החיות שלה היה מזמן לידת יצחק כמו שכותב כאן בעל הטורים: "מנין 'ויהיו' [ל"ז שנה] היו עיקר שנותיה של שרה משנולד יצחק, דבת צ' היתה כשנולד וכל ימיה קכ"ז". עיקר חיותה של שרה היה- "אולי אבנה ממנה", לבנות כביכול את הכנסת ישראל, ולכן אותם ל"ז שנה, מאז שנולד יצחק עד שעת פטירתה, הם היו עיקר חייה.

אבל בעצם, איפה היתה נקודת סיום חייה של שרה?- כפי שאומר רש"י (פסוק ב' ד"ה לספוד): "ונסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, לפי שעל ידי בשורת העקידה שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרחו נשמתה ממנה ומתה", כלומר- באותה הנקודה ש"נזדמן בנה לשחיטה וכמעט נשחט". הרי, שכל זמן שהיתה מציאות ליצחק- היתה גם חיות לשרה, וברגע שהיה גילוי כביכול שאין כבר חיות ליצחק- בנקודה הזו גם נסתיימו חייה של שרה!

עומק הדברים.

מצד התפיסה שיש חיים ליצחק, הרי שיש מהלך של "אולי איבנה ממנה", יש מהלך ששרה כביכול 'פעלה' בעולם, ועשתה בעולם שורש לכנסת ישראל, ומצד הנקודה הזו- יש 'חיסרון' כביכול במעשיהם של צדיקים שהם תמימים!! כי כביכול ישנו פועל, וישנה עשייה, וישנו 'צורך' בעשייתו של הנברא, ומה היה העולם חסר שיש צורך בעשייה?- אלא ע"כ שהיה חסר המצריך את השלמתה של שרה שתבנה את הכנסת ישראל?!

אבל כאשר מתבשרת שרה שכמעט שוחטים את יצחק, אם שוחטים את יצחק ממילא מתגלה שכל החיות דילה בעצם אין לה מקום, כל ה"אולי איבנה ממנה" שמזה יצא יצחק, ה"כי ביצחק יקרא לך זרע" (וירא כא, יב) שהוא שורש בנין הכנסת ישראל, עד כמה שיש מציאות שאין יצחק ממילא אין מקום לחיות- כאן הגילוי האמיתי של חיי שרה!

עד כמה ש'יש' יצחק, אז נמצא כביכול שישנה 'פעולה' של שרה- אז חסר בתמימות. מה שאין כן כאשר יש גילוי ש'אין' יצחק, אין חיות של יצחק, אין מציאות של יצחק, אדרבא ישנה 'עקדה', שוחטים את יצחק ואין המשך- אז מתגלה דייקא שהעולם לא חסר והקב"ה ממלא את הכל, וזה גופא "פרחה נשמתה!!" כלומר, היא הגיעה לנקודת שלמות חיי עצמה, ואז היא נכללה בו יתברך...

"פרחה נשמתה ממנה ומתה"- זהו סוד הדבקות, סוד הנשיקין, שנפטרה במיתת נשיקה ממנו יתברך. היא נכללה בקב"ה באותה נקודת גילוי: שכל הפעולה שפעלה- היא בעצם לא פעלה כלום!

כל זמן שהתפיסה היא שהנברא פועל, שהוא אישיות 'עצמית'- אז חסר בדבקות בו יתברך. רק כאשר מתגלה שכל הפעולה, כל התחינה, כל התביעה, ה"חמסי עליך" (לך לך טז, ה), וכל הרצון להעמיד את הכנסת ישראל אין לו קיום- כאן דייקא מגיעה נקודת ההתבטלות לקב"ה, ומשם דייקא "פרחה נשמתה" שהיא נדבקה ונכללה בו יתברך.

זהו הסוד שימיהן של צדיקים תמימים, כלומר- שחיותם נמצאת בהשתוות אצלו יתברך, שאין פעולה ואין חסר וממילא אין צורך בהשלמה. כאן דייקא מתגלה בשרה אמנו נקודת השתוות החיים כיצד הם נתפסים כמציאות של השתוות.

ד

"ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה"- 'לבכתה' כ' קטנה.

כאשר מתבוננים על הכ' קטנה, צריכים ראשית כל להבין את דברי רש"י שהוזכרו בתחילה, "בת ק' כבת כ' לחטא, מה בת כ' לא חטאה שהרי אינה בת עונשין, אף בת ק' בלא חטא".

הדברים לכאורה תמוהים הם מצד עצמם, שהרי: גם פחות מכל בודאי שזה נקרא חטא, אלא שיש 'דין' שאין בית דין של מעלה עונשין פחות מכל, כיצד א"כ אפשר להגיד שזה נקרא "בלא חטא" מצד עצמו?!

כלומר, עומק השאלה כך הוא: הרי פחות מכל- באמת זהו כן חטא, אלא שיש דין שאין עונשין, וא"כ, האם באו חז"ל לומר ששלמות שרה בענין השתוות הבת ק' שהיא רק לא תקבל עונש?! הרי תכלית האדם אינו ענין אם יקבל עונש אם לא, אלא- שיהיה נקי, זך, שלא תהיה מחיצת "עונתיכם היו מבדלים בינכם לבין אלקיכם" (ישעיהו נט, ב) שזוהי ההפרעה שבעצמות החטא! א"כ, כלפי המעלה של שרה, מאי נפק"מ יש במה שבית דין של מעלה אינם מענישין עד כ' שלא תקבל עונש גרידא?! חייב להיות עומק פנימי, שמה שבית דין של מעלה אינם מענישים עד כ'- שיהיה בזה גילוי עצמי ב'מהות' של החטא שהוא אינו חטא!

אלא כך הוא ביאורם של דברים.

בעצם, מצד תפיסת היש- בית דין של מטה מענישים כבר מגיל שלש עשרה. אבל מצד גילוי יותר עליון שהיש של העולם הזה מתאפס לאין- שם מתגלה שעד עשרים האדם עדיין אין לו אחיזה במציאות, ואם אין לו אחיזה אז לא שייך לדון אותו כמו שאין דנין קטן. קטן הרי, מאחר ואינו בר דעת, ממילא הקנין שלו אינו קנין, והמעשים שלו- אין להם אחיזה, אין להם קביעות, הם לא יוצרים ולא פועלים, אלא הם כמעשה קוף בעלמא, ולכן מוגדרים הם כ'אין', ומצד העוה"ז, רק בגיל שלש עשרה הם נהפכים ל'יש'. כך מצד הבית דין של מעלה שאינם עונשין עד גיל עשרים, עומק הדברים הוא: כי המעשים שהוא עושה עד עשרים- אין להם חלות, אין להם אחיזה, אין להם קיום, וממילא הם בבחינה של 'אין' ולא בבחינה של 'יש'!

"בת ק' כבת כ' לחטא, מה בת כ' לא חטאה שהרי אינה בת עונשין, אף בת ק' בלא חטא", מתבאר א"כ בעומק: כי המעשים שלה התגלו- שאינם 'מעשים', וממילא אין מקום לחטא!

ואין הכונה רק שאין כאן חטא, אלא עומק הדברים כך הוא: שכשם שעד כ' לא נענשים על המעשים מחמת שהם 'סוג' מעשים שנתפסים כ'אין', שאין להם אחיזה, אין להם תפיסה, וממילא אין בהם מקום לדיון, [כי בשביל לדון דבר צריך שיהיה מעשה, ועד כמה שאין מעשה אין מקום לדיון, 'יש'- אפשר לדון אותו, מה שאין כן 'אין'- אי אפשר לדון אותו], כמו כן אצל שרה אמנו, התגלתה אצלה אותה נקודה ש'עומק' מעשיה היו מעשים שאין להם אחיזה, אין להם תפיסה, ו"אף בת ק' בלא חטא" הכונה- שהיה כאן 'סוג' של מעשים, 'עצמות' של מעשים שלא שייך בהם חטא, כי הם מעשים שאין בהם אחיזה ותפיסה.

בעצם מתגלה כאן בשרה אמנו סוד 'ביטול' החיים, כיצד האדם מתבטל לקב"ה, שאפילו בהיותה כבת ק', המעשים שלה היו באותה תפיסה ובאותה אחיזה ש'אין כאן פעולה כלל', אלא הוא יתברך הפועל בלבד!!

נמצא, ש"ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה" - כ' קטנה, הכונה: שזוהי גופא הבחינה המתגלה כאן- שהכ' מגלה שזה אין, שאין כאן אחיזה, אין כאן תפיסה.

זהו גילוי מעשיה של שרה אמנו: גילוי של 'עצמות', אותה נקודה של תפיסה שאין כאן כלום!!

ה

"לספד לשרה ולבכתי" כי קטנה, יוצא- "ולבתי" כפי שדורשים חז"ל, ויש לשונות שאף היא מתה עם שרה.

בחיצוניות, זה נראה ש'במקרה' שתיהן מתו באותו יום, אבל מהו עומק הכונה שבתה מתה יחד אתה, ושאברהם בא לספוד לשרה ולבתה לשתיהן באותו יום?

אלא כך הוא עומק הדברים.

"בת היתה לו לאברהם- ובכל שמה" (ב"ב טז ע"ב), 'כל'- זוהי אותה נקודה של 'אין' שהיתה לו לאברהם.

מצד היש- הרי "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז, כ), ולעולם אין האדם יכול להיות שלם, כי שלם יש רק אחד- הוא יתברך שמו השלם היחידי. ורק כאשר האדם נדבק בו יתברך- אז זה נקרא שהוא בבחינה של 'בכל' שיש לו הכל.

במדרש (שיהש"ר ג, יא) איתא: משל "למלך שהיתה לו בת יחידה והיה מחבבה יותר מדאי והיה קורא אותה בתי, ולא זז מחבבה עד שקרא אותה אחותי, ולא זז מחבבה עד שקרא אותה אמי! כך היה מחבב יותר מדאי הקב"ה לישראל" וכו'. נמצא שמצד הבחינה ש"קרא אותה אמי" כביכול הקב"ה הוא ה'בת' של הכנסת ישראל! זוהי בחינת 'בכל' שהיתה לו לאברהם לבת, שהאדם מבין: שכל המעשים שלו, כל התפיסה שלו- זהו ה'אין', וממילא אין לו חסרון בכלום כי הוא נכלל בו יתברך שהוא כל...
שהוא כל...
שהוא כל...

זהו הפירוש של "ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכתי - ולבתה": כי שרה הגיעה לבחינה של "בת היתה לו לאברהם ובכל שמה" שאין לה חסר, ואם אין חסר- ממילא אין השלמה. היא הגיעה להתכללות בו יתברך שפרחה נשמתה מכח הנקודה שבכל חייה היא לא הצליחה לפעול כלום כביכול, ואז דייקא הגיעה לגילוי האין עוד מלבדו ואפס זולתו.

זהו מהלך הבכיה כאן של אברהם אבינו.

באמת, עצם כך שצריך לבכות על מת- זהו סוד. הרי לכאורה בכי על מת זוהי אותה נקודה שחסרה אמונה שזה היה ברצונו יתברך, כי מצד שלמות האמונה שהאדם מאמין שהכל נעשה ברצונו יתברך, מה מקום לבכי יש? אבל בעצם, יש כאן סוד גדול.

כי באמת מחד, מצד הבחירה שיש מקום וכח לנבראים, אילו אדם הראשון לא היה חוטא- לא היה מקום למיתה, נמצא א"כ שכל מיתה היא תולדה מבחירתו של אדם הראשון, והחטא הוא זה שהוליד את המיתה. נמצא א"כ שהבכי הוא בכי על החטא שהוא שורש סיבת המיתה. אבל מאידך, הרי מצד שלמות האמונה- הוא יתברך זה שעשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ואין מקום למעשי הנבראים כלל!

כאן בעצם מגיע סוד האמונה, כפי שכבר ביררנו במקומות הרבה: שכשם שיש אמונה במה שהקב"ה פועל, עושה ויעשה לכל המעשים, כך יש לנו גם אמונה שיש בחירה, ומצד הבחירה יש מקום לנבראים- זהו סוד הבכי! הבכי הוא מאותה הנקודה של אישות(?) שכביכול הנברא פועל, הנברא עושה, ואם הנברא פועל ועושה, אז ממילא המיתה היא תולדה של החטא של אדם הראשון, אבל עד כמה שיש שלמות של אמונה אז אין כאן מקום לבכי!

זהו העומק שמתגלה במילה "ולבכתי": שמחד- זהו "ולבכותה", והרי שמתגלה כאן אישות הנברא, מתגלה כאן מציאות שהנברא פועל ולכן יש מקום לבכי, ומאידך- זהו "ולבתה" ובכל שמה, שהיה לה דבקות באין סוף, וממילא אין חסר ואין מקום לבכי!

זהו סוד התכללות הגבול והבלתי בעל גבול שכבר הוזכר בארוכה המתגלה כאן במילה "ולבכותה": שמחד- אברהם בא 'לבכותה', כי היתה לו אשה והיא נעלמה, הרי שיש כאן חסר, ומאידך- זהו 'ולבתה', שכל מיתתה של שרה היתה באותה נקודה שהיא לא פועלת, שהיא לא עושה, ואז זהו בת היתה לו לאברהם ו'בכל' שמה, שהיא דבקה בנקודת ה'כל' שאין בה שום חסר. ושניהם נכללים באותה מילה, בגילוי שהגבול והבלתי בעל גבול שנכללים בבת אחת!!

זהו מהלך חייה של שרה אמנו. חיים שמחד- היא פעלה בהם, תבעה שיהיה זרע של קיימא ועשתה פעולות למען זה, ומאידך- חיים בהם נקודת הפנימיות היא לגלות ששום דבר לא צריך, ושום דבר לא פועל.

הקב"ה, מחד- אנו 'עובדים' אותו, ומאידך- אנו יודעים ש'אין צורך' בנבראים כי הוא שלם בכל השלמות. וכאשר האדם יודע - ולא רק בשכלו אלא בעומק לבבו - שאין צורך בפעולות שלו, אז הוא נכלל בבורא יתברך כי אין לו שום מציאות. עד כמה שהאדם תופס שיש לו מה לפעול- אז יש לו מציאות, אבל עד כמה שהוא תופס בעומק הנפש שאין לו מקום ואין צורך בו- אז הוא מתבטל ונכלל בו יתברך. אמנם להתכלל לגמרי בקב"ה אי אפשר, כי זהו סוד מציאות הברואים כפי שהוזכר הרבה שהאדם צריך להאמין שיש בו כח לפעול ויש בחירה, אבל מאידך צריך גם להאמין שאין כח לפעול והוא נכלל בו יתברך!!...

I

דייקא כאן מתגלה המהלך של קבורת שרה במערת המכפלה.

הרי כידוע, משלשת האבות וארבעת האמהות מתחיל מהלך תיקון חטאם של אדם וחווה, עד- יעקב אבינו, כדברי הגמ' בב"ב (נח ע"א) ד"שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון" כלומר בעומק, שהוא השלים בבחינה מסוימת את חסרון חטאו של אדם הראשון.

אבל באמת, התיקון להחזיר את המהלך ללפני החטא, זהו בעצם בנקודה שאדם הראשון וחווה, והאבות הקדושים והאמהות [זולת רחל], 'כולם' קבורים במערת המכפלה, וענינו- שהאבות והאמהות 'נכללים' בחזרה באדם הראשון וחווה! ה'התאחדות' הזו, בקבורת האבות והאמהות 'יחד' עם אדה"ר וחווה, זוהי אותה הנקודה בה מתגלה המהלך כיצד האבות מחזירים את אדה"ר לקומה האמיתית שלו של קודם החטא, ו'קבורתם' בבת אחת- זהו דייקא סוד ההתכללות. כלומר, מצד נקודת ה'חיות'- אדה"ר והאבות לא חיו כולם ביחד באותו הזמן, רק מצד נקודת ה'מיתה'- בה מתגלה החיבור הגמור בין האבות לאדה"ר.

עומק הדברים.

מצד נקודת ה'חיות' שהיא נקודת הפעולה- אז כל אחד ואחד פועל לפי נפשו ולפי שורשו, וכל זה הינו מצד התפיסה שיש חסר וצריך השלמה, וכל אחד תופס את החסר לפי נשמתו ומשלים לפי נשמתו, אבל מצד נקודת ה'מיתה'- הרי ש"במתים חפשי" (תהלים פח'), יש כאן ביטול, חפשי מן המצוות (שבת ל ע"א), אין מהלך של פעולה, האדם במהלך של אין, ושם- יש את נקודת התכללות כולם בהשוואה. כלומר, מצד ה'פעולה' יש חסר וממילא יש התחלקות, מה שאין כן מצד 'ביטול' הפעולה שהוא סוד המיתה, כאן דייקא מגיע סוד התיקון שמתגלה שאפס זולתו ש'אין צורך' בפעולה, כי עומק המיתה, זהו אותו גילוי שאין צורך במעשה פעולת הנבראים ולכן הם מתים!!...

זהו הסוד שדייקא מצד נקודת ה'מיתה' אנו מוצאים את התכללות שלשת האבות עם אדה"ר, כפי שזכרנו שזהו ענין תיקון החטא, כי מצד ה'חיות' אין אנו מוצאים התכללות כזו, מה שאין כן מצד נקודת ה'מיתה' דייקא יש התכללות 'העדר' חיות כולם בבת אחת. זהו דייקא הסוד של תיקון חטא אדה"ר: הגילוי בעצם שצריך להביא את כל המהלך לאין!

בעצם זה גופא היה גם נסיונו האחרון של אברהם אבינו, העקדת יצחק לפי חלק מהראשונים, כי זהו הנסיון שהביא אותו לאין, שלא היה קיום לכל פעולת העמדת הכנסת ישראל שהוא יצחק. זהו המהלך בעצם שמביא לשלמות ה'חיות', כפי שהזכרנו (ע' וירא אות א', ולקמן אות ז') שיש שם של חיוב ושם של שלילה, וחיים מצד השלילה הם 'העדר' של חיות, שזו ההתכללות בו יתברך, זהו הגילוי שאין חי אלא אחד שזה הוא יתברך שמו!!

זוהי העצמיות המתגלה כאן בנקודה של הקבורה, וכאשר יש מהלך של 'אין שניו', של 'השתוות'- זהו בעצם הסוד של מערת המכפלה! כאשר מתגלה בשרה המהלך ש"פרחה נשמתה" בנקודה שהיא 'לא' פועלת- כאן הגיעה נקודת השלמות המתנוצצת בתיקון דאבות ואמהות, וכאן מתחיל להתעורר החיבור של אדה"ר עם האבות הקדושים והאמהות!

כלומר, עד מיתת שרה- לא מצאנו חיבור בין אדה"ר וחווה לבין האבות והאמהות, מה שאין כן במיתת שרה- כאן מתחילה להתראות בפועל נקודת האחדות של אדה"ר וחווה עם האבות והאמהות. נקודה זו הושלמה לאחר מכן עד יעקב אבינו ולא, אבל המהלך של גילוי ההתאחדות- הוא מתגלה דייקא בשרה, מצד הבחינה של "יודע ה' ימי תמימים", "שני חיי שרה -

כולם שוים לטובה" שאין נקודת חסרון, שנקודת השינוי היא נקודת ההשתוות, ודייקא כאן מתחיל להתגלות מהלך האחדות של האבות והאמהות עם אדה"ר וחוה.

ז

זהו בעצם סוד מערת המכפלה.

ומדוע נקראת מערת המכפלה? מביא רש"י (פסוק ט') שני המ"ד שבגמ' (עירובין נג ע"א): ש"בית ועליה על גביו, דבר אחר שכפולה בזוגות".

ביאור הדברים.

בעצם, כל נקודה של כפל היא נקודה של 'שינוי'. אין מושג של כפל מוחלט, כי אם הוא כפל מוחלט אז הוא לא שניים אלא אחד. כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונים (ע' ברכות נח ע"א), הרי שנקודת ההתפרדות של כל דבר היא מצד שהאחד 'שונה' מהשני, ולכן ישנה נקודה של 'שניים', של התחלקות, כי עד כמה שיש מציאות שדבר אחד שווה ממש לחברו, אז הם כבר אחד ולא שניים (ע' בלבבי ח"ח פ"ו אות ב').

נמצא, שהמושג של 'כפל' זהו מושג של דבר שהוא 'שונה' מהשני. ועצם זה ש'מכפילים' דבר אומר שיש בו נקודה של 'השתנות'.

זהו הסוד שהזכרנו בתחילה ש"יודע ה' ימי תמימים" שכשם שמעשיהם תמימים כך שנותיהם תמימים, כלומר: 'שנותיהם', נקודת ה'שינוי'- יש בה נקודה של השתוות. מחד- אנו מסתכלים שזה 'שונה' אחד מהשני, ומאידך- אנו מסתכלים שזה 'לא שונה', מחד- אנו רואים מציאות של 'נפרדות', ומאידך- מציאות של 'אין עוד מלבדו'. זוהי הבחינה של "שנותיהם תמימים": שמצד אחד- זהו 'שינוי', ומצד שני- זהו 'תמים', מצד אחד- 'יש' השתנות, ומצד שני- 'אין' השתנות!

זהו סוד מערת המכפלה: כי מערת המכפלה היא אותה נקודה שמחד- מתגלה בה כביכול שיש נקודה של 'שינוי', נקודה של 'שניים', נקודה של 'כפל', ומאידך- מתגלה בה דייקא מהלך של 'אין שינוי', של מציאות כזו שבה הכל 'אחדות פשוטה'!!

"המכפלה- בית ועליה על גביו".

בעצם, התפיסה שיש מציאות כזו של בית ועליה 'על גביו', זהו מצד אותה התפיסה שיש מעלה ויש מטה. כלומר, מצד תפיסת ה'התחלקות' במקום- אנו תופסים שיש נקודה של אורך רוחב וגובה, שזו הבחינה של קרית 'ארבע', כענין 'ארבע' כנפות הארץ שיש לנו צורת ההתחלקות של הארבעה צדדים, ודייקא מצד התפיסה הזו יש מהלך של 'בית ועליה על גביו', שזו אותה הנקודה שיש 'שוני', שיש 'כפילות'.

מה שאין כן מצד התפיסה של 'איפוס' המקום- אין נקודה 'על גבי' נקודה, אלא הדבר הוא 'עצמי' שהוא כולל את הכל, ועד כמה ש'מאפסים' את נקודת המקום, אז יש גילוי שיש רק מציאות 'אחת', ולא בית ועליה 'על גביו'!!

"דבר אחר- שכפולה בזוגות". מאי נפק"מ בין שני המ"ד?

כאן ישנה נקודה עמוקה.

מצאנו בחז"ל (ע' ברכות סא ע"א) שאדה"ר נברא במציאות של 'אחדות פשוטה', אלא ש'לאחר מכן' היתה נסירה ונעשו לשניים. כלומר, מצד הבחינה של 'כפילות' בזוגות, הרי שמצאנו את נקודת 'התאחדות' הכפילות, כי אד"הר נברא ב'אחדות פשוטה', ורק לאחר מכן הוא נעשה מציאות של 'שניים', מציאות של 'כפל', אבל הגילוי של האחדות הפשוטה כבר התגלתה לפני כן. הרי שמצד הבחינה של 'אדם' כבר מצאנו בראשית הבריאה מציאות של 'אחדות פשוטה'.

מה שאין כן מצד הבחינה של 'מקום', הרי בשעת בריאת אדה"ר, ואפילו לפני החטא, כל מקום כבר היה מוגדר כמקום

'לעצמו', וכל שלילת הכפילות שבחינת 'מקום' היתה רק בגילוי של "יום הראשון" (ע' בלבב ח"ו – אמונה ותמימות; לעיל בראשית אות ז') – שבו נברא העולם שאז העולם היה עדיין אין ממש.

מצד "יום השישי" שבו נברא האדם – הוא נברא 'אחד' ורק לאחר מכן ננסר, והרי שאז היה גילוי מצד הזוגות שהם מציאות של 'אחדות' ולא מציאות של 'כפל', מה שאין כן מצד בחינת המקום – בכדי לגלות את ההתאחדות שבה, צריך לחזור לנקודה יותר קדומה שהוא "יום הראשון" שעדיין לא היתה התחלקות במקומות.

נמצא אם כן, שמהות מערת המכפלה, מצד השם של חיוב – זוהי 'כפילות' בלשון חיוב, במקום ובזוגות, מה שאין כן מצד השם של שלילה – זה בא 'לשלול' את מציאות הכפילות! ואז: ראשית – צריך לשלול את הכפילות שב'זוגות' ולגלות שבאמת הזוגות הם 'אחד' ולא שניים, ולאחר מכן, מצד העומק יותר – צריך לשלול גם את הכפילות של 'בית ועליה על גביו' שיש שני מקומות, ולחזור ל"יום הראשון" שלא היתה התחלקות של מקום כלל!!

זהו המהלך שמתגלה בקבורת שרה, קבורת האבות והאמהות, והתכללותם באדה"ר וחווה: מהלך המגלה שאין מקום ל'כפל', אלא זהו שם של שלילה שבא לגלות שהכל – 'אחדות פשוטה'...

ח

זוהי גם הבחינה במה שאברהם אומר (פסוק ט'): "ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו אשר בקצה שדהו, בכסף מלא יתננה לי בתוכם", ומהו אותו "כסף מלא"? – מפרש רש"י: "אשלם כל שויה".

הלשון "כל שויה", 'שווי' – זהו מלשון 'השתוות' וגם מלשון ערך ו'שווי' של דבר. זהו כאן סוד ההפכים המתגלים בבת אחת: שהרי מצד הערך וה'שווי' של דבר – ערכו של דבר הינו ביחס לזה שיש שינוי, וזה הינו היפך למהות של ה'שתוות' – שאם הכל שווה אז אין שווי לדבר!

כמו כן המושג "כסף מלא", בעומק זהו תרתי דסתרי. כי "כסף" – זהו מלשון "נְכֶסֶף נְכֶסְפָה" (ויצא לא, ל), והרי שיש חסר והאדם נכסף להשלים את החסר, ואילו מצד ה"מלא" – הרי שאין כאן חסר כי הכיסופין מתמלאין מיניה וביה. זהו בעומק הסוד שאברהם אבינו בא לקנות את המערה ב"כסף מלא", כלומר – לגלות שבעצם אין חסרון!

זוהי גם הבחינה של "גר ותושב אנכי עמכם" (פסוק ד') שפרש"י "אם תרצו – הריני גר, ואם לאו – אהיה תושב ואטלנה מן הדין", ובפשיטות זהו תרתי דסתרי: או גר או תושב!?

אלא אברהם אבינו בעצם בא לגלות את הנקודה שהזכרנו: שמחד – יש לו חסר, ואם יש לו חסר הרי שהוא גר כאן, ומאידך, מצד הנקודה של "ולבכותה – ולבתה" שיש הכל – הרי שהוא בעל הבית כאן, לא חסר לו כלום ואינו צריך לשאול את אף אחד, ולכן "אטלנה מן הדין"!

ממשיך רש"י: "שאמר לי הקב"ה לזרעך אתן את הארץ הזאת". וידועה השאלה: שהרי זו רק הבטחה בכח, וחלות הירושה לא חלה עדיין בפועל, ומה זאת א"כ שאומר להם אברהם "ואטלנה מן הדין"?

אלא עומק הדברים כך הוא: יש הבטחה שהיא 'בכח' ויש הבטחה שהיא 'בפועל'. מצד ההתחלקות והנפרדות – יש הבדל בין מושג הבכח למושג בפועל: שה'בכח' – זוהי נקודת השורש, ה'אין', שעדיין לא התפשטה ל'יש', 'לבפועל', וזהו מצד הבחינה של גר, שיש חסר. מה שאין כן מצד הבחינה של אין חסר, "תושב אנכי עמכם", בעל הבית – מצד זה אין התחלקות של בכח ובפועל, אלא הכל זו אחדות פשוטה, וממילא הירושה היא כבר מעכשיו כי הוא בעל הבית ב'כל מקום' ואין חסר כלל!

ובעצם, כך נקנית המערה (פסוק טז'): "וישמע אברהם אל עפרון, וישקל לעפרון את הכסף אשר דבר באזני בני חת, ארבע מאות שקל כסף עֶבֶר לַסְּחָר", ואומר התרגום "ארבע מאה סלעין דכסף מתקבל סחורה בכל מדינה". הרי שאברהם ישקל

לעפרון כסף המתקבל בכל מקום, "בכל מדינה", ובעומק, זהו כסף שמתגלה בו נקודת ההשתוות, זהו "כסף מלא", כסף כזה שמתגלה בו שאין חסר, אין שוני.

זהו סוד הכסף בו נקנתה מערת המכפלה!

ט

כאן דייקא מתגלה שלמות מהלך תיקון האבות והאמהות להשלים את חטא אדה"ר וחוה, ולגלות באמת שאין זולתו ואפס בלתו ו'אין צורך' במעשה הנבראים, כלומר בעומק, שאין חסר ואם אין חסר 'אין צורך' בהשלמה!

זהו שמתגלה כאן בפסוק (יא'): "לא אדני שמעני, השדה נתתי לך, והמעכה אשר בו לך נתתיה, לעיני בני עמי נתתיה לך, קבר את מתך", ואומר רש"י הקדוש: "לא אדני- לא תקנה אותה בדמים. 'נתתי לך'- הרי היא כמו שנתתיה לך".

ומה הכונה "לא תקנה אותה בדמים"?

אלא רצונו לומר: שאין כאן 'מציאות' שחסר כסף, כי עד כמה שכסף הוא מלשון "נכסוף נכספתה", אומר כאן עפרון: אין צורך בכסף למערה הזו, אלא "נתתי לך- הרי היא כמו שנתתיה לך".

ואם תשאל: והלא עדיין לא נתן לו את המערה?! אלא כאן מתגלה הנקודה שהבכח והבפועל, העבר ההוה והעתיד, אין בהם נקודה של התחלקות, אלא- "כמו שנתתיה", ואף שרק בעתיד אתננה לך, וא"כ כיצד אפשר לומר על ההוה "כמו שנתתיה לך" כבר בעבר? אל כאן מתגלה שהבכח והבפועל, שההתחלקות בזמנים- אין לה מקום!!

זהו הגילוי של מערת המכפלה: ש'אין צורך' בדמים, והדמים שהוא נותן- אלו הם דמים של 'השתוות', וגם לפני שהוא נתן- זה נקרא כמו שנתן כבר!

הן הם הדברים כאן, שכל המהלך של האבות, וכל המהלך של האמהות, זהו לגלות את נקודת האין, לגלות את אותה הבחינה שהנברא לא תופס את עצמו כ'מציאות' החוצצת בפני הקב"ה, אלא הוא מגלה ש"אפס זולתו", ו'אין צורך' במעשי הנבראים והווייתם, וכל הווייתם: זהו לגלות את שלילת עצמם ולא את החיוב של עצמם!

עבודת הנברא היא: לגלות את ה'יש' של הבורא ואת ה'שלילה' של עצמו, וממילא 'לכלול' את עצמו במציאותו יתברך, ולגלות ולברר שאין מציאות- אלא הוא יתברך.

זוהי בעצם כל התגלות התורה כולה!! אלא שמכל פסוק ופסוק צריך לברר כיצד מתגלה שלילת הנברא וגילוי היש האמיתי שהוא "אין עוד מלבדו"!!!

(א) גילוי ב"שני חיי שרה" של שני הפכים בבת אחת: שעל אף ה'שינוי' שבכל 'שנה' ו'שנה', יש השתוות- כולן 'שוין' לטובה. *
(ב) "יודע ה' ימי תמימים" שלמות שאין בה חסרון- לא רק ב'מעשיהם' של צדיקים, אלא גם בנקודת ה'שינוי' שבהם. * הגילוי לזה: בו ביום שנולדים- בו מתים. לומר: שאין צורך בפעולת הנברא, כי הקב"ה הוא השלם, וממילא אין צורך בנברא. * זהו עומק סוד הגילוי שדוד המלך היה נפל.

- [חיי שרה] 1]
- [פרשה תשס"ה] 2]

Links

- [1] <https://bilvavi.net/chaya.sara>
- [2] <https://bilvavi.net/5765parsha>